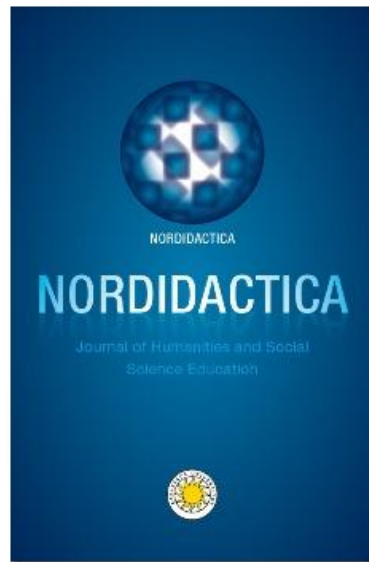

Editorial Nordidactica 2026:1

“Den andre” i religionsdidaktik

Kristian Niemi & Fredrik Jahnke

Nordidactica

- Journal of Humanities and Social Science Education

2026:1

Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education

Nordidactica 2026:1

ISSN 2000-9879

The online version of this paper can be found at: www.kau.se/nordidactica

Editorial Nordidactica 2026:1

“Den andre” i religionsdidaktik

<https://doi.org/10.62902/nordidactica.v16i2026:1.29020>

Kristian Niemi & Fredrik Jahnke

I juni 2024 samlades den 17:e Nordic Conference of Religious Education (NCRE) vid Karlstads universitet under temat *Otherring and ‘the Other’ in Religious Education*. Konferensen arrangerades av Kristian Niemi och Daniel Strömner, med värdefullt stöd av funktionärer, inte minst lärare från Sundstagymnasiet i Karlstad. Trots sitt nordiska namn samlade NCRE 2024 över hundra deltagare från mer än tio länder och 76 unika bidrag: paper-presentationer, symposier och poster-presentationer. Temat innefattade frågor om det mångkulturella samhället, minoriteters röster, andrafiering och exotifiering, majoritetens perspektiv på minoriteten, samt hur skapandet av ett “vi” med nödvändighet skapar ett “de”, liksom goda exempel på hur dessa fallgropar kan undvikas.

Flera av konferensens presentationer har sedan dess vidareutvecklats till de artiklar som publiceras i detta temanummer. Att numret kommer nästan två år efter konferensen är i sig en återspeglning av det arbete som ligger bakom vetenskapliga publikationer. Detta är det första av två planerade temanummer med utgångspunkt i NCRE 2024; ytterligare artiklar följer i en kommande volym.

Andrafiering, att på olika sätt framställa individer eller grupper som annorlunda från en dominerande norm, är en process som genomsyrar utbildningens alla nivåer. Religionsdidaktiken är inget undantag. Artiklarna i detta nummer belyser hur “den andre” konstrueras i undervisningsfilmer och populärkultur, i klassrumssamtal och styrdokument, i forskningens begreppsapparat och i den tystnad som uppstår när religion undviks. Numret rör sig från breda perspektiv till specifika praktiker och vänder slutligen blicken mot forskningen själv. Nedan presenteras numrets sju artiklar.

Karin K. Flensner, Kerstin von Brömssen, Caroline Klintborg, Maitumeleng A. Nthontho, Lufuluvhi Mudimeli och Mahlapahlapana Themane öppnar numret med **“Religious Education in Transition, 1994 to 2024: A Comparative Overview of Research of Religious Education in Schools in South Africa and Sweden”**. Genom en systematisk genomgång av 77 studier jämförs religionsdidaktisk forskning i Sydafrika och Sverige under tre decennier. Med ett “mirroring”-perspektiv, där kontrasten mellan kontexterna blir en analytisk resurs, visar författarna att begrepp som pluralism, religionslitteracitet och etik bär på fundamentalt olika innebörder i de två länderna. I Sydafrika formas religionsundervisningen av post-apartheid-mål om försoning och ubuntu-grundad relationell etik; i Sverige av sekulära normer, analytisk kunskapsbehandling och individuell meningsskapelse. Jämförelsen blottlägger blinda fläckar i båda traditionerna. Artikeln påminner om att “den andre” inte bara konstrueras i klassrummet utan redan i de begreppsliga ramverk vi använder.

I sin artikel **“Asphalt Islam’: A Multimodal Comparative Analysis of Islam in Contrast to Christianity and Buddhism in Educational Films”** belyser Danial Ghasempour läromedelsnivån. Genom en multimodal analys av 18 svenska undervisningsfilmer visar han att islam konsekvent framställs med en “rå” estetik: förortsmiljöer, asfalterade parkeringsplatser och sparsmakad ljudsättning. Kristendom och buddhism presenteras däremot med rikare visuella och auditiva uttryck: levande ljus, körsång, meditativa klanger, tempel och natur. Begreppet ‘asfaltsislam’ fångar hur socioekonomiska markörer sammanflätas med religiös representation. Ghasempour argumenterar för att lärare behöver kritisk medielitteracitet för att inte låta undervisningsfilmers implicita budskap passera oreflekterat.

Nicole von Rost Biedron utvidgar materialtemat till populärkultur i **“Den Andre’ och populärkultur i religionskunskapsundervisning: utmaningar och möjligheter”**. Genom intervjuer med 16 gymnasielärare och klassrumsobservationer undersöker hon hur populärkultur integreras i religionskunskapsundervisningen. Västerländskt material dominerar även när syftet är att belysa icke-västerländska religioner, och lärare använder stereotyper strategiskt som didaktiska ingångar, men alltid med kravet på kritisk reflektion. Kontextualisering framstår som en didaktisk nödvändighet. Von Rost Biedron föreslår att Berglunds begrepp “det etnografiska ögat” kan fungera som ett didaktiskt verktyg för att systematiskt granska vems perspektiv som representeras, och vems som saknas.

Från material och representationer rör vi oss till klassrummets konkreta samtal. Lina Snoek Hauan undersöker i **“Religion som tro og som identitet. Snakker elever om det samme når de snakker om religion?”** vad som händer när elever i norsk gymnasieskola diskuterar religion. Genom etnografiska observationer i tre klasser om religion och etik, kompletterat med intervjuer och elevreflektioner, visar hon att elever opererar med fundamentalt olika religionsbegrepp, religion som tro kontra religion som identitet, utan att vara medvetna om det. Klassrummet formas av vad hon kallar ett “sekularistiskt rum” där religionskritik kopplas samman med kritiskt tänkande och upplevs som neutralt. Elever som förstår religion som identitet, framför allt muslimska elever, marginaliseras. Frustrationen är ömsesidig: de icke-religiösa anser att religiösa kamrater “tar kritik personligt”, medan de religiösa upplever kritiken som personliga angrepp. Artikeln visar att medvetandegörande om olika religionsbegrepp kan vara ett konkret didaktiskt redskap för bättre perspektivtagande.

Ina Marie Lunde Ilkama fördjupar klassrumstemat med yngre elever i **“Mellom empati og eksotisme: Hinduisme som ‘den andre’ i KRLE på 6. trinn”**. I en kvalitativ studie följer hon sjätteklassare i två religiöst mångfaldiga klasser, där ingen elev har hinduisk bakgrund, under fyra veckors undervisning om hinduism, inklusive ett besök i ett hinduiskt tempel. Ilkama introducerar begreppet “empatisk exotisering” för att fånga hur genuina försök till förståelse samtidigt kan reproducera avstånd. Eleverna visar en nyanserad förståelse av mångfalden av hinduiska gudomligheter, men tempelbesöket förskjuter deras religionsbegrepp från tro till sinnlig praktik: det de minns är prästens kläder, lukter, heligt pulver av kodynga och bananer som offras. Jämförelse fungerar som en dubbelsidig pedagogisk strategi; den underlättar förståelse men riskerar att platta till hinduisk komplexitet genom en monoteistisk lins.

Ine Bratsvedal riktar blicken mot det tidigaste utbildningsstadiet i **“Privat, betent og uoverkommelig? Om arbeid med religion i to norske barnehager”**. Genom kartläggningssamtal vid två norska förskolor identifierar hon tre samverkande diskurser som gör att religion i praktiken undviks, trots tydliga styrdokument: religion som privat, religion som laddad, och bristande tilltro till egen kompetens. Diskurserna förstärker varandra. Privatiseringen gör religion till något som inte bör beröras; det laddade intensifierar upplevd risk; den låga tilltron resulterar i ett undvikande, som över tid befästs i institutionell kultur. Religion i sig blir “den andre”: det som inte får ta plats. Artikeln skiftar perspektiv från hur specifika religioner andrafieras till hur religion som fenomen marginaliseras, och visar att grunden för de mönster som dokumenteras i skolan redan har etablerats i förskolan.

Numret avslutas med en metodologisk reflektion. Magdalena Raivio, Ellinor Skaremyr och Arniika Kuusisto frågar i **“Navigating the methodological risks of ‘othering’ in research on inclusion and exclusion of religion and worldviews in teacher education”** hur forskningen själv kan undvika att reproducera andrafiering. Med utgångspunkt i ett pågående projekt om religion och livsåskådning i svensk förskollärautbildning utvecklar de ett ramverk baserat på tre principer (omsorg, reflexivitet, respekt) som de tillämpar på en befintlig analytisk modell med sex dimensioner, från internationell policy till konkreta forskningshandlingar. Ramverket bygger på feministisk omsorgsetik, dekoloniala perspektiv och urfolksmetodologi. Genom konkreta exempel från forskningsprocessen visar de hur mikrobeflut, som att omformulera en fråga eller att inte dela en personlig erfarenhet, formar deltagarnas upplevelse av trygghet och tillhörighet. Om övriga artiklar visar hur “den andre” konstrueras i undervisning och material, frågar denna artikel hur vi som forskare undviker att göra detsamma.

En röd tråd genom numret är att andrafiering sällan kommer av onda avsikter. Den uppstår i spänningen mellan goda intentioner och omedvetna normer: i empati som slår över i exotism, i sekularism som förvandlar religionskritik till osynligt maktutövande, i en professionell osäkerhet som leder till tystnad. Flera av artiklarna visar också att de kategorier vi använder för att tala om religion (tro, praktik, identitet) inte är neutrala utan bär på kulturella och historiska förutsättningar som i sig kan förstärka avståndet till “den andre”. Artiklarna pekar sammantaget mot behovet av reflexiv medvetenhet: om vilka kategorier vi använder, vilka röster vi privilegierar, och vilka frågor vi inte ställer.

Kristian Niemi & Fredrik Jahnke, gästredaktörer
Karlstad, mars 2026